

2

เด็กในสถานสงเคราะห์
ความเสี่ยง

บทนำ

สถานสงเคราะห์เด็ก มีการเรียกขานกันในชื่อต่างๆ มากมายทั่วโลก ซึ่งรวมถึง สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า บ้านเด็ก และบ้านเด็กอ่อน

ไม่ว่าจะมีชื่อเรียกว่าอย่างไร มีขนาดเท่าใด หรือตั้งอยู่ในสถานที่ใดก็ตาม การดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์ได้ถูกให้คำจำกัดความตามคุณลักษณะเฉพาะบางประการไว้ดังนี้

- ผู้ดูแลเด็กจะได้ค่าตอบแทนและไม่ได้มีความสัมพันธ์ทางสายเลือดกับเด็ก
- เด็กถูกแยกออกจากครอบครัวของตนเอง และบ่อยครั้งถูกแยกออกจากชุมชน เด็กส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสในการสร้างความผูกพันใกล้ชิดกับผู้ดูแลพวกเขา
- สถานสงเคราะห์มีการดำเนินงานที่เป็นไปตามกิจวัตรของตน แต่ไม่ได้เป็นไปเพื่อความต้องการของเด็กแต่ละคน¹

แม้ว่าสถานสงเคราะห์บางแห่งจะจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ซึ่งพร้อมให้ความทุ่มเทไว้อย่างเพียงพอ แต่พวกเขาก็ไม่สามารถทดแทนครอบครัวได้ ผลการวิจัยตลอด 80 ปีที่ผ่านมาได้แสดงถึงผลกระทบเชิงลบที่สถานสงเคราะห์มีต่อสุขภาพ พัฒนาการ และโอกาสในชีวิตของเด็กเหล่านี้ รวมถึงความเสี่ยงสูงที่เด็กจะถูกทารุณกรรม²²

ความเสี่ยงต่อสุขภาพ

เด็กบางคนในสถานสงเคราะห์ประสบปัญหาการมีสุขภาพไม่ดี เนื่องจากสภาวะทางร่างกายที่เสื่อมโทรมลง สภาพแวดล้อมที่จำกัด หรือขาดการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คน³ ยกตัวอย่างเช่น

- การขาดสารอาหาร ถือเป็นความเสี่ยงที่พบได้ทั่วไปสำหรับเด็กที่ต้องการเวลาและความช่วยเหลือในการรับประทานอาหาร เด็กเล็กและเด็กที่มีความพิการมักกลายเป็นเด็กที่ขาดสารอาหารเพราะไม่ได้รับการช่วยเหลือ แม้ว่าจะมีอาหารอยู่อย่างเหลือเฟือก็ตาม⁴
- 'ความเครียดที่เป็นพิษ' อาจเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ดูแลไม่ได้ช่วยลดความวิตกกังวลของเด็กเล็ก ทำให้สมองเด็กอยู่ในภาวะที่ตื่นตัวตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลให้การเชื่อมต่อของเซลล์ประสาทลดลงและทำให้มีความเสี่ยงสูงขึ้นต่อการมีสุขภาพไม่ดีในวัยผู้ใหญ่⁵
- ระบบภูมิคุ้มกัน จะไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่หากเด็กต้องอยู่ในพื้นที่ที่จำกัด เช่น ภายในอาคาร หรือเตียงของตัวเอง นอกจากนี้อาการเจ็บป่วยยังแพร่เชื้อได้อย่างง่ายดายในสถานที่ซึ่งมีเตียงอยู่เป็นจำนวนมากภายในห้องเดียวกัน⁶
- ความพิการทางร่างกายและความบกพร่องในการเรียนรู้ อาจมีสาเหตุและมีอาการรุนแรงขึ้นเนื่องจากเด็กต้องอยู่ในสภาพแวดล้อมที่จำกัดและขาดการกระตุ้นพัฒนาการ⁷
- ปัญหาด้านการได้ยินและการมองเห็น ซึ่งในบางครั้งเป็นผลมาจากการได้รับสารอาหารไม่ครบถ้วนหรือขาดการกระตุ้นประสาทสัมผัสอย่างเพียงพอ ปัญหาเหล่านี้มักจะไม่ได้รับการวินิจฉัยและไม่ได้รับการรักษา⁸

2. เด็กในสถานสงเคราะห์: ความเสี่ยง

ความเสี่ยงต่อพัฒนาการ

ความรู้สึผูกพันกับผู้ใหญ่ที่ให้การดูแล จะทำให้เกิดการส่งสัญญาณและการเชื่อมต่อภายในสมองที่กำลังเจริญเติบโต ซึ่งช่วยให้เด็กพัฒนาทักษะในด้านสติปัญญา ร่างกาย และทางอารมณ์ ยิ่งมีความรู้สึผูกพันมากเท่าใด ก็จะทำให้การเชื่อมต่อเหล่านี้ แข็งแรงมากขึ้น⁹

เด็กจำนวนมากที่ถูกส่งเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ตั้งแต่วัยแบเบาะนั้น มักมีพัฒนาการล่าช้าในด้านต่างๆ ในสถานสงเคราะห์บางแห่งที่มีคุณภาพการดูแลต่ำ ทำให้เด็กบางรายไม่สามารถนั่ง ยืน เดิน และพูดได้จนกระทั่งอายุสี่ขวบ¹⁰

Berens and Nelson (2015)¹¹ ได้ศึกษาผลการวิจัยโดยทำการเปรียบเทียบเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ตั้งแต่วัยแบเบาะกับเด็กวัยเดียวกันที่ได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวโดยกำเนิดหรือครอบครัวอุปถัมภ์

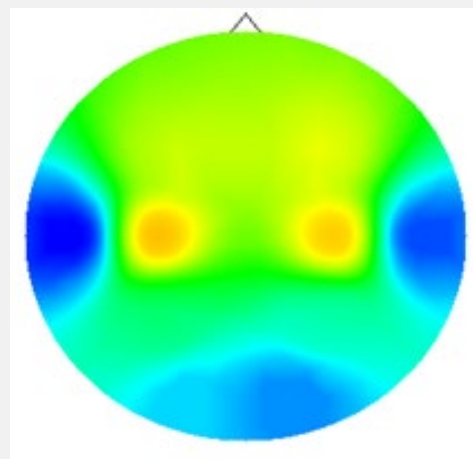
ผลลัพธ์แสดงให้เห็นถึง

- ความล่าช้าในการเจริญเติบโตทางร่างกาย โครงการเพื่อการเข้าช่วยเหลือตั้งแต่ระยะแรกแห่งบูคาเรสต์ พบว่าเด็กชาวโรมาเนียสูญเสียการเจริญเติบโตตามปกติในช่วงหนึ่งเดือนต่อระยะเวลาทุกๆ 2.6 เดือนที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ การวิจัยอื่นๆ ในจีนและรัสเซียก็พบผลลัพธ์ที่คล้ายคลึงกันคือ ความล่าช้าหนึ่งเดือนต่อระยะเวลาทุกๆ 3.0 หรือ 3.4 เดือน¹²
- ความบกพร่องของพัฒนาการทางสังคมและจิตวิทยา ผลการวิจัยในประเทศแถบยุโรปหลายประเทศพบว่าเด็กทารกแสดงให้เห็นถึงการขาดความผูกพันที่มั่นคงกับผู้ใหญ่ที่ให้การดูแล เรื่องนี้ถูกเชื่อมโยงกับปัญหาทางพฤติกรรมและ 'ความผิดปกติที่เป็นอาการภายใน' เช่น ภาวะซึมเศร้าหรือความวิตกกังวลในช่วงต่อมาของชีวิต¹³
- ระดับไอคิวและกิจกรรมภายในสมองที่ต่ำกว่าปกติ Van Ijzendoorn et al. (2008)¹⁴ ได้วิเคราะห์ข้อมูลระดับไอคิวของเด็ก 4,000 คนใน 19 ประเทศ พบว่า

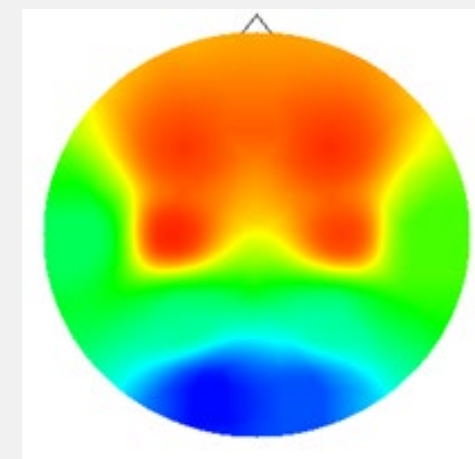
ระดับไอคิวโดยเฉลี่ยของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในครอบครัวโดยกำเนิดหรือครอบครัวอุปถัมภ์ คือ 104

ระดับไอคิวโดยเฉลี่ยของเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูในสถานสงเคราะห์ คือ 84

ภาพจากโครงการบูคาเรสต์ (Bucharest Project) ด้านล่างแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่เกิดคลื่นไฟฟ้าระดับต่ำในสมองของเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ สีส้มและสีแดงบ่งชี้กิจกรรมที่เกิดคลื่นไฟฟ้าระดับสูง¹⁵

ระดับคลื่นไฟฟ้าในสมอง
ของเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

ระดับคลื่นไฟฟ้าในสมอง
ของเด็กที่ไม่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์

การวิจัยอื่นๆ ยังแสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบในด้านต่างๆ นอกเหนือจากนี้ ซึ่งรวมถึง การขาดความมั่นใจในตัวเอง การไม่สามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความก้าวร้าว แนวโน้มที่จะทำร้ายตนเอง และพัฒนาการทางภาษาที่ล่าช้า¹⁶

2. เด็กในสถานสงเคราะห์: ความเสี่ยง

ความเสี่ยงต่อการทอดทิ้งเด็ก การทารุณกรรมเด็ก และการแสวงหาประโยชน์จากเด็ก

รายงานในระดับโลกขององค์การสหประชาชาติเกี่ยวกับการใช้ความรุนแรงต่อเด็กระบุว่ามีการลงโทษทางร่างกาย 'การบ้ำบัด' ด้วยการทารุณกรรม รวมถึงการกักขัง หน่วงเหนี่ยวทางร่างกายและการขี้อตเด็กในสถานสงเคราะห์ด้วยไฟฟ้า¹⁷

รายงานของสถานบ้ำบัดทางจิตเวชแห่งหนึ่งในเม็กซิโกพบว่าเด็กที่มีพฤติกรรมทำร้ายตนเอง (เช่น การโขกศีรษะกับผนัง) เคยถูกปล่อยปละละเลยเป็นเวลานานหรือถูกกักขังหน่วงเหนี่ยวทางร่างกายอย่างถาวร¹⁸ การวิจัยในยุโรปก็แสดงให้เห็นถึงสภาวะที่มีการกระทำทารุณในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กที่มีความพิการ¹⁹

การเพิ่มจำนวนบุคลากรและการจัดสรรเงินทุนให้แก่สถานสงเคราะห์อาจปรับปรุงให้มีสถานะที่ดีขึ้นได้ แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้น ยังอาจเป็นการสนับสนุนให้เด็กต้องอยู่ในสถานสงเคราะห์นานขึ้นและการส่งตัวเด็กเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์มากขึ้น

ในสาธารณรัฐเช็ก สถานสงเคราะห์เด็กจำนวนมากมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ไว้เป็นอย่างดีและดำเนินงานตามมาตรฐานระดับสูง²⁰ โดยมีผู้ให้การดูแลหนึ่งคนต่อเด็กห้าคน²¹

ถึงกระนั้นก็ตาม จากการวิจัยของรัฐบาลพบว่าเด็กเกือบครึ่งหนึ่งเคยหนีออกจากสถานสงเคราะห์อย่างน้อยหนึ่งครั้ง

เด็กจำนวนมากกว่าครึ่งทิ้งความผิดทางอาญาหลังจากที่ออกจากสถานสงเคราะห์ไปแล้ว²²

ความเสี่ยงต่อการขาดโอกาสในชีวิตในระยะยาว

เด็กที่อาศัยอยู่ในการดูแลของสถานสงเคราะห์ มักไม่สามารถพัฒนาเครือข่ายทางสังคมหรือทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตด้วยผู้ใหญ่ พวกเขาจะหางานทำได้ยากกว่าคนทั่วไป และมีแนวโน้มมากขึ้นที่จะมีปัญหาด้านพฤติกรรม ร่างกายและปัญหาทางสุขภาพจิต รวมถึงพฤติกรรมต่างๆ ที่มีความเสี่ยงสูง การเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การติดสุราหรือยาเสพติด และการใช้ความรุนแรง นอกจากนี้พวกเขายังมีแนวโน้มที่จะต้องพึ่งพาเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล²³

ข้อมูลจากการสำรวจในรัสเซียแสดงผลของเด็กที่เติบโตขึ้นในสถานสงเคราะห์ดังต่อไปนี้²⁴

1 ใน 3 กลายเป็น
คนไร้ที่อยู่

1 ใน 5 มีประวัติ
อาชญากรรม

1 ใน 7 มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการ
ขายบริการทาง
เพศ

1 ใน 10
ฆ่าตัวตาย

เด็กที่มีความพิการ มักต้องอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ไปจนตลอดชีวิตของพวกเขา โดยไม่มีโอกาสที่จะอุทธรณ์เพื่อเปลี่ยนการตัดสินใจดังกล่าว²⁵

ทางแก้ปัญหา

การส่งตัวเด็กเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นทางเลือกที่ไม่จำเป็น ยังมีทางเลือกอื่นๆ ที่คุ้มค่ากว่า เพื่อช่วยให้เด็กๆ ได้อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่สามารถปกป้องคุ้มครองเขาได้

1

การป้องกันการแยกจากกัน

หน่วยงานบริการต่างๆ ภายในชุมชนสามารถป้องกันไม่ให้ครอบครัวต้องแยกจากกันและเป็นสาเหตุให้เด็กจำนวนมากต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ได้ เช่น โรงเรียน หน่วยงานดูแลสุขภาพ การสนับสนุนทางการเงินและกฎหมาย บริการสำหรับพ่อแม่และเด็กที่มีความพิการ คำแนะนำในการทำหน้าที่ผู้ปกครองที่ดี การปกป้องคุ้มครองเด็ก และการให้ความคุ้มครองทางสังคมและอื่นๆ อีกมากมาย²⁶ เป็นเรื่องน่ายินดีที่มีหลักฐานได้ชี้ให้เห็นว่า การสนับสนุนครอบครัวโดยผ่านบริการสังคมสงเคราะห์ที่มีค่าใช้จ่ายถูกกว่าค่าเลี้ยงดูเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นอย่างมาก²⁷

2

การช่วยให้ครอบครัวได้กลับมาอยู่ร่วมกัน

80% ของเด็กในสถานสงเคราะห์มีพ่อหรือแม่อย่างน้อยหนึ่งคนที่ยังมีชีวิตอยู่ และสาเหตุของการต้องแยกจากกันนั้นมีหลายอย่าง รวมถึงความยากจน ความพิการ ความสามารถเข้าถึงบริการด้านการศึกษาและบริการนุเคราะห์ต่างๆ²⁸ เด็กจำนวนมากสามารถกลับไปอาศัยอยู่กับครอบครัวโดยกำเนิดของตนเองได้เมื่อได้รับบริการการช่วยเหลือในชุมชนอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ จะต้องมีเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่เคยอยู่ในสถานสงเคราะห์เพื่อก้าวสู่การเปลี่ยนผ่าน โดยต้องมั่นใจว่าเด็กแต่ละคนจะได้ไปอยู่ในสภาพแวดล้อมของครอบครัวที่เหมาะสม และเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก

3

การดูแลทางเลือกสำหรับเด็ก

ในกรณีที่เด็กไม่สามารถกลับไปอยู่กับครอบครัวโดยกำเนิดของตนเองได้ (รวมถึงในกรณีของการทารุณกรรมเด็กหรือการทอดทิ้งเด็ก) เด็กสามารถอาศัยอยู่กับญาติ ครอบครัวอุปถัมภ์ หรือพ่อแม่บุญธรรม ภายใต้การดูแลที่เป็นทางเลือกอื่นในสภาพแวดล้อมของครอบครัว²⁹ ผู้ที่มีศักยภาพในการดูแลทุกคนจะต้องผ่านการคัดกรอง ได้รับการฝึกอบรม และมีการตรวจติดตามอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้มั่นใจว่าสถานที่ซึ่งจัดการให้เด็กไปอาศัยอยู่นั้นมีความปลอดภัยและมีการคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นหลัก สำหรับกรณีของเด็กวัยรุ่น ในบางครั้งอาจจำเป็นต้องมีบ้านพักสำหรับเยาวชนกลุ่มเล็กๆ อยู่

การเปลี่ยนผ่าน

หลายประเทศได้ดำเนินการจัดตั้งระบบการดูแลเด็กโดยใช้ต้นแบบสภาพแวดล้อมของครอบครัว ทั้งนี้ มูลนิธิลูมอส (Lumos) ได้นำเสนอประสบการณ์และสนับสนุนรัฐบาล ให้เปลี่ยนทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ไปสู่การให้การดูแลที่มีคุณภาพสูงขึ้นและคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น เพื่อช่วยให้เด็กๆ ได้รับความรักและได้อาศัยอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น

อ่านข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่: www.wearelumos.org/the-solution

เอกสารเพื่อการศึกษาเพิ่มเติม:

[Keeping children out of harmful institutions \(Save the Children, 2009\)](#)

[Children, Orphanages and Families: A summary of research to help guide faith-based action \(Faith to Action Initiative, 2014\)](#)

[Global Facts about Orphanages \(Better Care Network, 2009\)](#)

[ศูนย์กลางการพัฒนาเด็กแห่งฮาร์วาร์ด](#)

[วิดีโอจาก Neil Boothby, ที่ปรึกษาพิเศษของรัฐบาลสหรัฐฯ เกี่ยวกับประเด็นของเด็กที่อยู่ในสภาวะทุกข์ยาก](#)

[เว็บไซต์ Lumos](#)

เอกสารอ้างอิง:

1 อ้างอิงตามคำจำกัดความที่ระบุอยู่ใน: Mulheir, G., Deinstitutionalisation – A Human Rights Priority for Children with Disabilities, Equal Rights Review, Volume 9, 2012.

2 Berens, A., Nelson, C., The science of early adversity: is there a role for large institutions in the care of vulnerable children?, The Lancet, 2015.

3 Browne, K., The risk of harm to young children in institutional care, Save the Children, 2009.

4 Mulheir, G., Browne, K., et al., De-institutionalising and transforming children's services: A guide to good practice, WHO collaborating Centre for Child Care and Protection, มหาวิทยาลัยเบอร์มิงแฮม, 2007, หน้า 28.

5 Shonkof, J., et al., Early Childhood Adversity, Toxic Stress, and the Role of the Pediatrician: Translating Developmental Science Into Lifelong Health, American Academy of Pediatrics, 2011.

6 หมายเหตุที่ 3: Browne, 2009.

7 อ้างอิงข้างต้น Browne, 2009.

8 อ้างอิงข้างต้น Browne, 2009.

9 'Key Concepts: Serve and Return,' Center on the Developing Child, มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด, 2015 [เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 8 เมษายน 2015].

10 หมายเหตุที่ 4: Mulheir, Browne, et al., 2007, หน้า 32.

11 หมายเหตุที่ 2: Berens, A., Nelson, 2015.

12 Bucharest Early Intervention Project, Caring for Orphaned, Abandoned and Maltreated Children (การนำเสนอไฟล์ PowerPoint), 2009. ดูข้อมูลได้ที่: <https://www.crin.org/docs/PPT%20BEIP%20Group.pdf>

pdf [เข้าถึงข้อมูลเมื่อ 29 พฤษภาคม 2015]

13 หมายเหตุที่ 2: Berens & Nelson, 2015.

14 Van Ijzendoorn, M., Luijk, M., Juffer, F., IQ of children growing up in children's homes: a metaanalysis on IQ delays in orphanages, Merrill-Palmer Quarterly, 54, 341-66, 2008.

15 Vanderwert R., Marshall P., Nelson C., Zeanah C., Fox N., Timing of intervention affects brain electrical activity in children exposed to severe psychosocial neglect. PLoS One 2010, 5, e11415, 2010.

16 หมายเหตุที่ 4: Mulheir, Browne, et al., 2007, หน้า 32.

17 Pinheiro, P., World Report on Violence against Children, UNICEF, นิวยอร์ก, 2006.

18 Mental Disability Rights International, Human Rights and Mental Health: Mexico. Washington, DC, MRDI, 2000.

19 Mental Disability Rights Initiative, The Hidden and Forgotten: segregation and neglect of children and adults with disabilities in Serbia, เบลเกรด, 2013. Mental Disability Rights International, Hidden Suffering: Romania's Segregation and Abuse of Infants and Children with Disabilities, 2006.

20 Křístek, A. et al. Analýza legislativy, řízení a financování systému péče o ohrožené děti. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2010.

21 Kuchařová, V. et al. Zhodnocení a optimalizace řízení systému sociálně-právní ochrany (ohrožených) dětí a rodin ve vybraných regionech. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2010.

22 Hodnocení systému péče o ohrožené děti. Ministerstvo Vnitřní České republiky, 2007.

23 Csaky, C., Why Care Matters: The importance of adequate care for children and society, Family for Every Child, 2014.

24 อ้างอิงใน: Holm-Hansen, J., Kristofersen, L., Myrvold, T., Orphans in Russia. สถาบันการวิจัยเขตเมืองและภูมิภาคแห่งนอร์เวย์, 2003:1. Tobis, D., Moving from Residential Institutions to

Community Based Social Services in Central and Eastern Europe and the Former Soviet Union, ธนาคารโลก, 2000, หน้า 33.

25 UNICEF, Children and Young People with Disabilities Fact Sheet, 2013.

26 Csaky, C., Keeping children out of harmful institutions, Save the Children, 2009.

27 Carter, R., Family Matters: A study of institutional childcare in Central and Eastern Europe and the Former Soviet Union, Everychild, 2005.

28 หมายเหตุที่ 26: Csaky, 2009.

29 UN General Assembly, Guidelines for the Alternative Care of Children : resolution / adopted by the General Assembly, 24 February 2010, A/RES/64/142.

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติตามแนวทางของสหประชาชาติ ดูที่: Cantwell, N., Davidson, J., Elsley, S., Milligan, I., & Quinn, N., Moving forward: implementing the United Nations guidelines for the alternative care of children, Centre for excellence for looked after children in Scotland, 2013.